

essensen kan maaske udtrykkes saaledes, at det sociale Spørgsmaal langt mindre er et Fordelings-spørgsmaal (saaledes som det opfattedes af den klas-siske Økonomi) end et Produktionsspørgsmaal. Ingen Reform af Indkomstfordelingen vil nogensinde kunne fri de fattige Klasser fra at være fattige; kun den Teknik og den Organisation af den økonomiske Virk-somhed, der har til Maal i stadig større Udstrækning at spare Arbejdskraft, betegner Vejen til øko-nomisk Fremskridt og dermed til social Udvikling. Forf. vil derfor ogsaa have baade Kooperationen og Fagforeningerne betragtet fra et noget andet Syns-punkt end det sædvanlige; sin egentlige samfunds-økonomiske Betydning faar Kooperationen ved sin opdragende Indflydelse og ved at den skaber en højere, arbejdsbesparende Organisationsform for en vigtig Del af Samfundshusholdningen, og den aabne Fagforeningspolitik faar sin rette Betydning ved sin Indvirken paa den økonomiske Udvælgelse og Til-læmpningen saavel med Hensyn til Arbejderne som Arbejdsgiverne.

— Man kan maaske sige, at der ikke er sær-deles meget nyt i Dr. Cassels 6 Forelæsninger. Har man læst hans Bog »Das Recht auf den vollen Ar-beitsertrag« og har man fulgt hans ret omfattende Produktion af Tidsskriftartikler i de sidste 2—3 Aar, vil man i det foreliggende Arbejde ikke finde noget væsentligt, som Forf. i egenligste Forstand vil kalde sit eget. Men Hensigten har vel ogsaa mere været at samle end at give noget nyt; og Bogen kan an-befales til den videst mulige Læsekreds som en god, klar og velskreven Orientering i nogle af Tidens mest betydningsfulde socialpolitiske Bevægelser.

Adolph Jensen.

Dr. Th. Kistiakowski. Gesellschaft und Einzelwesen. Eine metodologische Studie. Berlin 1899. Verlag von Otto Liebmann. (205 S.).

Denne Afhandlings 7 Kapitler omhandler: I. Stat og Menneske; II. Samfund og Organisme; III. Stat og Samfund; IV. Anvendelse af Kategorierne Rum,

essensen kan maaske udtrykkes saaledes, at det sociale Spørgsmaal langt mindre er et Fordelings-spørgsmaal (saaledes som det opfattedes af den klas-siske Økonomi) end et Produktionsspørgsmaal. Ingen Reform af Indkomstfordelingen vil nogensinde kunne fri de fattige Klasser fra at være fattige; kun den Teknik og den Organisation af den økonomiske Virk-somhed, der har til Maal i stadig større Udstrækning at spare Arbejdskraft, betegner Vejen til øko-nomisk Fremskridt og dermed til social Udvikling. Forf. vil derfor ogsaa have baade Kooperationen og Fagforeningerne betragtet fra et noget andet Synspunkt end det sædvanlige; sin egentlige samfunds-økonomiske Betydning faar Kooperationen ved sin opdragende Indflydelse og ved at den skaber en højere, arbejdsbesparende Organisationsform for en vigtig Del af Samfundshusholdningen, og den aabne Fagforeningspolitik faar sin rette Betydning ved sin Indvirken paa den økonomiske Udvælgelse og Til-læmpningen saavel med Hensyn til Arbejderne som Arbejdsgiverne.

— Man kan maaske sige, at der ikke er sær-deles meget nyt i Dr. Cassels 6 Forelæsninger. Har man læst hans Bog »Das Recht auf den vollen Ar-beitsertrag« og har man fulgt hans ret omfattende Produktion af Tidsskriftartikler i de sidste 2—3 Aar, vil man i det foreliggende Arbejde ikke finde noget væsentligt, som Forf. i egenligste Forstand vil kalde sit eget. Men Hensigten har vel ogsaa mere været at samle end at give noget nyt; og Bogen kan an-befales til den videst mulige Læsekreds som en god, klar og velskreven Orientering i nogle af Tidens mest betydningsfulde socialpolitiske Bevægelser.

Adolph Jensen.

Dr. Th. Kistiakowski. Gesellschaft und Einzelwesen. Eine metodologische Studie. Berlin 1899. Verlag von Otto Liebmann. (205 S.).

Denne Afhandlings 7 Kapitler omhandler: I. Stat og Menneske; II. Samfund og Organisme; III. Stat og Samfund; IV. Anvendelse af Kategorierne Rum,

Tid og Tal paa Kollektivenheder; V. Kollektivbegreber og Kollektivvæsen; VI. Den almindelige og den individuelle Aand; VII. Samfund og Enkeltvæsen. Af saglige og teoretiske Grunde har Forfatteren udelukkende givet sit Skrift en metodologisk Karakter. Ved Hjælp af logiske Kategorier vil han ud fra Samfundets Væsen udvikle metodiske Principer for de socialvidenskabelige Discipliner og deres indbyrdes Afgrænsning, og navnlig drejer det sig om at belyse den dybe Modsætning mellem Forskningen paa den sociale Virkeligheds og de normative Videnskabers Omraade, og om et metodologisk rigtigt Princip for Afgrænsningen af de forskellige Vidensomraader. Det er altsaa et erkendelsesteoretisk Studium af de Begreber, der ligge til Grund for moderne Stats- og Samfundsopfattelse, en Undersøgelse af den Metode, ved hvilken man er kommen til dem, og en kritisk Vurdering af disse Begrebers Betydning og Rækkevidde. Det er saaledes ikke egentlig en Bog for Lægfolk, skønt der i den forekommer Udviklinger og Afsnit, der vil kunne læses med Fornøjelse og Udbytte af den dannede Læser (særlig Kap. VI), men Afhandlingen er af virkelig Betydning for Sociologer, Nationaløkonomer og Jurister. Det er en klar, dygtig og skarpsindig Afhandling, der vidner om, at Forf. har gennemgaaet en fortrinlig logisk Skole, og den indeholder en Mængde værdifulde Analyser. Af særlig Interesse er Kritiken af den organiske Retning i Sociologien. Forf. savner i den alle Fortrinene ved den logiske Tankeproces som Begrebets eller Ordets Konstans, gennemgaaende faste Bestemthed og Tydelighed, Sikkerhed og Almengyldighed. Begrebet Organisme er holdt flydende og ubestemt. Den betegner ganske vist et Fremskridt ved at opfatte Samfundet fra dets funktionelle Side og ved at bestræbe sig for at finde Lovene for det sociale Liv og den sociale Udvikling. Men den stiller sig dette høje Maal inden de specielle sociale Love ere opdagede, en Opgave, der er forkert eller for tidlig stillet, og mindst kan løses ved vage organiske Analogier. Den nærmeste metodologiske Opgave for de dogmatiske Socialvidenskaber maa først være at finde et rigtigt Inddelingsprincip for de mangfoldige sociale Fænomener. De omfatte jo

dog saa forskelligartede Processer som den økonomisk-materielle Udvikling eller Aarsagskæde, den aarsagsbestemte psykiske Vekselvirkning mellem Samfundets Medlemmer og den etisk-retlige Bygning af de ved Formaal betingede Normer og Regler. En Betingelse for at finde de sociale Love vil det være, at Komplekset af de forskelligartede Fænomener, der udgør den konkrete Forestilling om Samfundet i videste Betydning, er delt i de enkelte ensartede Rækker. Den organiske Teori indeholder imidlertid intet metodologisk rigtigt Princip for Udforskningen af de sociale Fænomener; den frembyder kun et Systematiseringsmiddel, ved hvis Hjælp Resultaterne af de forskellige for største Delen beskrivende Socialvidenskaber paa temmelig udvortes Maade ere bragte i System. Det kan tilfredsstillende en vis Enhedsbestræbelser i den menneskelige Aand, men kan ikke yde nogen egentlig Loverkendelse.

Cl. Wilkens.

Dr. Ernst Klien. Minimallohn und Arbeiterbeamtentum. Jena 1902. Gustav Fischer. (232 S.).

Den foreliggende Bog er et nyt Led i den lange Række tyske Skrifter, hvis Fortjeneste det er at yde gode, positive Bidrag til Løsningen eller Belysningen af det sociale Spørgsmaal. Forfatteren deler Bogen i tre Dele: en teoretisk, en praktisk og en speciel. Efter sine to Emner falder den dog naturligt i to, om end man gjerne indrømmer Forfatteren, at de to Emner er — om ikke just identiske — saa dog efter deres Væsen inderligt sammenhørende, saasom de begge drejer sig om Begrænsningen af Usikkerhedsmomentet i Arbejderens økonomiske Eksistens.

Forfatteren søger først at bestemme selve Begrebet Minimallohn og fremhæver dennes Forskel fra Middelalderens Arbejdslohn, der var en Maksimallohn, fastsat til Fordel for Arbejdsgiveren, medens Minimallonnen tilstræbes som et Værn for Arbejderen, en Beskyttelse mod, at denne synker ned til Eksistensminimumet eller endnu dybere. — Ogsaa Forskellen mellem Minimallonnen og den glidende Lønskala fremhæves. Den sidstnævnte bliver dog til en Mini-